

УДК 378.04:070(73)

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-3\(192\)-31-35](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2020-3(192)-31-35)

Марціхів Христина

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0003-4637-6604>

ФОРМУВАННЯ УМІНЬ, НАВИЧОК, ЗНАНЬ І ЦІННОСТЕЙ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ США

A Розглянуто формування вмінь, навичок, знань і цінностей майбутніх журналістів в університетах США в умовах сучасного суспільства. Детально охарактеризовано чотири категорії вмінь і навичок, якими повинен оволодіти майбутній фахівець із журналістики відповідно до вимог ринку праці. Визначено, що до першої категорії належать: уміння та навички медіа фахівця слухати та почути те, що розповідають, знати як правильно перевірити та підтвердити отриману інформацію; виконувати завдання згідно з кінцевими термінами; поводитися у непередбачуваних і стресових ситуаціях, дотримуючись етичних правил і норм поведінки. Розглянуто особливості другої категорії, а саме вміння та навички чітко інтерпретувати статистичні та графічні дані; виокремлювати важливі факти для виконання репортажу; використовувати різноманітні методи проведення інтерв'ю тощо. Висвітлено третю категорію – вміння та навички створювати доповіді, використовуючи довільні стилі; виступати на радіо чи телебаченні, дотримуючись законодавства ЗМІ. Зазначено, що не менш важливою є четверта категорія – вміння та навички правильно записувати аудіо чи монтувати відео; робити фото з правильного ракурсу.

Окреслено, що у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців із журналістики в університетах США є необхідним отримання загальних знань із принципів і законів медіа, історії журналістики, теорії комунікації, особливостей міжкультурного діалогу, а також теоретичних знань із широкого спектру природничих, фундаментальних, прикладних і гуманітарних дисциплін.

Визнано, що окрім умінь і навичок, формування цінностей є невід'ємним складником професійної підготовки журналістів в університетах США. Виокремлено формування таких цінностей: етичних, громадянських, моральних і правових.

Ключові слова: вміння та навички; журналістська освіта; знання; професійна підготовка; університетська система освіти США; цінності

S *Martsikhiv Khrystyna. The Formation of Abilities, Skills, Knowledge and Values in the Process of Professional Training of Future Journalists at the US Universities.*

The paper dwells upon the formation of abilities, skills, knowledge and values of future journalists at the US universities in the modern society. Four categories which should be mastered by a future journalism specialist in accordance with the requirements of the labor market are described in details. It is determined that the first category includes the skills and abilities of a media specialist to listen and hear what is said, to know how to correctly verify and confirm the received information; complete tasks in accordance with deadlines; how to behave in unpredictable and stressful situations following ethical rules and norms of conduct. The features of the second category are considered, namely, the skills to clearly interpret statistical and graphical data; highlight important facts for reporting; apply various interview methods, etc. The third category highlights the ability and skills to create a report using an arbitrary style; speak on radio or television in compliance with media laws. It is indicated that the fourth category is equally important to the previous one and is based on the abilities and skills to correctly record audio or edit video; take a photo from the right angle.

It is determined that in the process of training future journalism specialists at US universities, it is necessary to obtain general knowledge from the principles and laws of media, the history of journalism, the theory of communication, the peculiarities of intercultural dialogue, as well as theoretical knowledge in a wide range of natural, fundamental, applied and humanitarian disciplines.

It is recognized that in addition to skills, the formation of values is an integral part of the professional training of journalists at US universities. The formation of such values as ethical, civil, moral and legal are outlined.

Key words: skills; journalism education; knowledge; professional training; US university education system; values

Марціхів Христина Романівна, кандидатка педагогічних наук, викладачка кафедри іноземних мов Національного університету «Львівська політехніка», Україна

Martsikhiv Khrystyna, candidate of pedagogical sciences, lecturer of the Department of Foreign Languages, Lviv Polytechnic National University, Ukraine

E-mail: khrystyna.hrytsko@gmail.com

Актуальність проблеми. Розвиток конвергентно-го медіа у системі вищої освіти США, глобалізаційних процесів і широке використання інформаційно-комунікаційних технологій зумовлюють постійне оновлення професійної освіти, зокрема у галузі журналістики. Усе більшої значущості набуває якісна професійна підготовка майбутніх фахівців із галузі журналістики, що зумовлено необхідністю наукового аналізу як на національному рівні, так і у глобальному контексті.

Зазначається, що професійність фахівців у галузі журналістики базується на формуванні й розвитку практичних умінь, навичок і цінностей у роботі із ЗМІ, а не на теоретичному сприйнятті інформації. Практичний характер проблеми полягає у наступному: духовно-моральний стан суспільства деформує освітній процес, тому важливо знати, як майбутнім журналістам протистояти цим змінам; політика держави в галузі журналістики негативно впливає на підготовку фахівців, тому необхідно визначити, як у таких умовах виховати морально стійкого журналіста.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Проблема професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі журналістики в США обговорюється вченими та дослідниками впродовж багатьох років. У центрі їхньої уваги знаходиться аналіз необхідних умінь, навичок і цінностей, якими повинен оволодіти майбутній журналіст, задовольняючи вимоги ринку праці.

Аналізу розвитку професійних компетентностей у майбутніх журналістів присвячено дослідження Р. Кларка. У співпраці з викладачами університету американський дослідник Пойнтер розробив піраміду компетентностей для студентів-журналістів. Учені С. Андерсон, Т. Глайсер, Дж. Сміс та М. Росфельд присвятили свої дослідження створенню комплексної програми для студентів-журналістів, яка сприятиме цілковитому розумінню системи медіа; розвитку навичок написання новин, статей, методів здійснення пошуку відповідної інформації, проведенню інтерв'ю тощо. Науковці Н. Дрок і М. Опгенхафен зробили значний внесок у дослідженні ключових компетентностей для майбутніх медіа фахівців, згрупувавши їх у чотири категорії. Питанню формування навичок і вмінь вербальної та невербальної, усної та письмової комунікації присвячені праці вітчизняних учених О. Ємця, Ф. Бацевича та М. Риженка та ін. Деякі теоретики, зокрема Л. Брітт, Дж. Злотковський і В. Селтмерш розглядають формування громадянських та етичних цінностей як основу професійної компетентності майбутніх медіа фахівців.

Варто зазначити, що формування вмінь і навичок журналістів відповідно до вимог модернізованого американського суспільства досліджувалося недостатньо, не здійснювався належний аналіз основних практичних умінь, навичок і теоретичних знань, що й зумовило вибір теми даної публікації.

Мета статті полягає у виявленні ключових навичок і вмінь, якими повинен оволодіти сучасний майбутній фахівець із журналістики в умовах конвергентного суспільства США; здійсненні аналізу теоретичного аспекту професійної підготовки майбутнього журналіста; дослідженні важливості формування громадських, етичних, моральних і правових цінностей задля досягнення високого рівня професійної діяльності.

Викладення основного матеріалу. Трансформаційні процеси, що відбуваються у США, значно впливають на систему вищої освіти. Як наслідок, освітньо-професійні програми, зокрема для журналістів наповнюються новим змістом: підвищуються вимоги у сфері професійних знань, умінь, навичок, досвіду та підготовки тощо.

Із цього погляду цікавим є зібрання, яке було проведене Національною вищою школою журналістики (National High School Journalism Convention) у м. Сієтл впродовж 6–9 квітня 2017 року. Саме тут обговорювалися важливі проблеми про те, як зробити підготовку майбутніх журналістів ефективнішою. До порядку денного також увійшли доповіді про вдосконалення журналістської майстерності; підвищення професіоналізму журналістів; ключові аспекти компетентностей, включаючи вміння самооцінювати власну роботу та вдосконалювати самоосвіту; питання доступності навчальних матеріалів і можливості їхньої оцінки [10].

Значимо, що у кінці 2013 року та на початку 2014 року Інститут журналістики провів опитування «Компетентності для майбутніх журналістів» (The Future of Journalism Competencies) серед студентів, викладачів і науковців. Як результат, інституту вдалося виокремити 37 ключових компетентностей, беручи за основу академічне дослідження Дрока (Drok) та Опгенхафена (Orgenhaffen). Ці компетентності були згруповані у 4 категорії: знання, особисті та професійні якості журналіста; збір фактів для новин; базовий випуск новин; технічне або мультимедійне виробництво [5].

Розглянемо навички для майбутніх журналістів, які входять до 1 категорії – майже всі учасники опитування погодилися, що журналіст повинен бути «точним» (англ. accurate) стосовно інформації та проявляти «допитли-

вість» (англ. *curiosity*). Серед важливих умінь і навичок для кар'єри у сфері журналістики є вміння слухати та почути те, що розповідають, знати як правильно перевірити та підтвердити отриману інформацію. Слухання – не є пасивним видом діяльності, а навпаки – активним. Молоді репортери проводять багато часу та витрачають зусилля, думаючи про наступне питання для аудиторії, прикидаються, що розуміють відповідь, для того, щоб не створювати образ недосвідченого фахівця своєї справи, і саме тому вони не здатні розпізнати шляхи спрощення інформації, власне тому в них проявляються риси стенографа, а не журналіста [9].

Серед інших виокремлюють вміння та навички майбутніх фахівців із журналістики коректно поводитися у стресових ситуаціях, виконувати завдання відповідно до заздалегідь визначених кінцевих термінів, позитивно сприймати критику. Для того, щоб уникнути непередбачуваних стресових моментів, майбутньому журналістові необхідно навчатися створювати чіткий план подання інформації, заздалегідь дізнатися, хто буде співпрацювати з ним у команді та надати їм опрацьований матеріал. Уміння сприймати критику стимулює журналіста до вдосконалення знань у професійній сфері [9].

Успішний і компетентний журналіст повинен продемонструвати широкий спектр загальних знань, читаючи про події з різних джерел та оволодіти соціальними навичками спілкування. Читання треба поділити на 3 категорії: детальне, загальноінформативне та читання для швидкого перегляду. Під час детального читання від майбутнього журналіста вимагається отримати інформацію, що стосується лише теми репортажу; під час загальноінформативного – журналіст оновлює свої знання, дізнається про нові техніки, додатки та методи у медіа; читання для швидкого перегляду надає дані, які будуть використані ним у подальшій роботі [9].

Командна робота (англ. *teamwork or team player*) вважається основою професійної діяльності майбутнього фахівця з журналістики, який повинен брати до уваги ідеї колег, співпрацювати з членами команди та надавати їм підтримку.

Через диверсифікацію суспільства США, майбутнім фахівцям у галузі журналістики необхідно ознайомитися з культурними особливостями національностей, урядовою системою, етичними та правовими законами комунікації. Майбутні фахівці з журналістики повинні відвідувати культурні заходи, засідання уряду, вступати в організації та групи для подолання міжкультурних бар'єрів [8]. Умовами комунікації є, по-перше, орієнтація журналіста на певні норми та, по-друге, комунікативна компетентність.

Реалізація здатності розвитку комунікативної компетентності є невід'ємною рисою експерта у сфері комунікації. Так можна виокремити вербальну та невербальну,

усну та письмову комунікацію. У будь-якій формі комунікації журналіст використовує такі поняття, як інформація (повідомлення або текст), розуміння (раціональне або чуттєве), яке є метою комунікації, й технологія, яка дозволяє ефективно транслювати інформацію [2]. Модель комунікації відтворює складники і функціональні характеристики комунікаційного процесу у вигляді схеми. Першою та найвідомішою моделлю комунікаційного процесу стала так звана «формула Лассуела», яка: вважається класичною і застосовується журналістами для того, щоб надати структурну організованість дискусіям, і передбачає, що комунікатор завжди намагається вплинути на реципієнта, і, відповідно, комунікація повинна трактуватися як процес переконання [7].

Варто наголосити, що культура професійного спілкування журналістів тісно пов'язана з вмінням будувати конструктивний, цивілізований діалог, необхідною умовою якого є вміння поєднати «твердження й заперечення» та здатність уникати «грубої форми діалогу» [2, с. 224]. Тому у професійній підготовці майбутніх фахівців із журналістики особливу роль відіграє «соціальний діалог» – це ідейна взаємодія різних суспільно-політичних сил, яка передбачає зіставлення позицій, бажання й уміння зрозуміти опонента, врахувати його підхід, відстоювання інтересів і вимог через критику з метою досягнення компромісу.

Можна зробити висновок, що комунікація є складним, символічним, особистісним процесом, який дозволяє учасникам виявляти певну зовнішню щодо самих учасників інформацію, тому репортерам треба приховувати внутрішній емоційний стан і статусні ролі, в яких вони перебувають один до одного.

Успішний журналіст – це експерт у медіабізнесі, який орієнтується у тенденціях розвитку цієї галузі, здійснює сучасні операції для створення нового продукту, задовольняючи потреби суспільства. Працівники журналістської сфери шукають можливості для співпраці з різними партнерами, беруть участь у міжнародних проєктах, надаючи таким чином нові ідеї та досвід своїм колегам.

Охарактеризуємо другу категорію вмінь і навичок для майбутніх журналістів, а саме: збір фактів для новин. Невід'ємною рисою професійного журналіста тлумачити статистичні дані та графіку, оцінювати новини (англ. *news judgement*), обирати важливу та цікаву інформацію для аудиторії; аналізувати факти з різних ресурсів: судових актів, нотаток під час зустрічей, хронології, інтерв'ю, безпосереднього спостереження, соціальних мереж, публічних актів; контролювати та перевіряти дані, які використовуються для репортажу тощо. Відзначимо, що майстерне застосування мови при здійсненні репортажу, здатність написання оповідей для різних жанрів ЗМІ є однією з ключових компетентностей майбутніх журна-

лістів. Іншим важливим пунктом у цій секції є опанування технік для проведення інтерв'ю [4].

Наступна категорія взаємопов'язана з попередньою, оскільки після опрацювання матеріалу, журналісти створюють новини, за якими можна спостерігати на телебаченні чи радіо або прочитати у друкованому варіанті. Для респондентів, які працюють у середовищі широко профільного медіа, важливим є вміння писати доповідь, використовуючи довільні стилі та правильні граматичні структури. Наприклад, журналісти, які пишуть статті для веб-сайтів, також готують відеосегменти; тележурналісти повинні писати для веб-сайтів, надаючи додатковий матеріал у вигляді відео- або аудіоматеріалів, презентацій [9].

Остання четверта категорія пов'язана з умінням записувати аудіо чи відео, зробити фото з правильного ракурсу, провести зйомки певної події, розповісти історію, використовуючи візуальні засоби тощо [8].

Здійснивши аналіз освітньо-професійних програм із журналістики в університетах США, зазначимо їхню спрямованість на формування як теоретичних, так і практичних знань, умінь і навичок у студентів.

Загальні знання формують здатність застосовувати у практичній діяльності закони і принципи медіа, зразки полікультурної комунікації; навички організації дій у разі виникнення надзвичайної чи конфліктної ситуації; здатність до організації власної діяльності, самоосвіти та продовження професійного розвитку і зростання; навички професійного спілкування, включаючи усну та письмову комунікації; навички взаємодії з іншими людьми – представниками різних культур тощо. Теоретичні знання з гуманітарних, природничих дисциплін створюють можливості для вивчення декількох іноземних мов і практичного застосування знань для роботи в соціокультурному середовищі. Така комплексна програма, за словами представників організації, сприятиме кращому розумінню інфраструктури та політики медіа, дозволяючи майбутнім фахівцям із журналістики брати участь у політичних дебатах [6, с. 5–8].

Визначено, що головними цінностями у професійній діяльності є: журналістська мораль, яка базується на основі гуманістичних, етичних нормах, правилах і засадах. Етичні цінності журналістів ґрунтуються на забезпеченні свободи слова, інформації, оцінки фактів, що є виявом демократичного суспільства.

В основу громадянських цінностей покладено спілкування майбутніх фахівців із журналістики з різноманітними верствами населення; знання про те, що відбувається у світі, а саме які проблеми є актуальними та важливими; перебування у постійному стані пошуку і генеруванні ідей і розумінні, що матеріал не може охоплювати лише один аспект проблеми.

Сучасна професійна підготовка майбутніх фахівців-журналістів у США ґрунтується на необхідності формування відповідного професійного світогляду, пошуку істини, забезпечення об'єктивного та всебічного висвітлення подій і проблем. Журналісти, незалежно від їхньої спеціалізації і від того, який засіб масової інформації вони представляють, повинні сумлінно та чесно служити суспільству. Професійна чесність – це основа професійної діяльності журналіста [1, с. 14–18]. У цьому контексті, вагоме значення приділяють вивченню особливостей розвитку та пріоритетів журналістики.

Висновки з даного дослідження. Виявлено, що освіта для майбутніх журналістів в університетах США формується навколо трьох напрямів розвитку: перший напрям об'єднує норми, цінності, стандарти та практику у сфері журналістики; другий – акцентує увагу на соціальних, культурних, політичних, економічних, юридичних та етичних аспектах журналістики; третій – спрямований на оволодіння знаннями про світ та інтелектуальні виклики, що постають перед журналістикою.

На основі дослідження змістового наповнення освітньо-професійних програм університетів США визначено мету професійної підготовки майбутніх журналістів, що полягає в оволодінні студентами знаннями, вміннями та навичками аналітичного мислення та комунікації для створення усного та письмового тексту, засвоєнні теоретичних знань із політології, соціології та культурології для правильної інтерпретації фактів та актуальних проблем сучасності, що є важливою рисою демократичної держави та формування громадянського суспільства.

Перспективи подальших досліджень. Беручи до уваги важливість формування вмінь, навичок, цінностей та отримання теоретичних знань у процесі професійної підготовки майбутніх журналістів в університетах США, вважаємо за доцільне спрямувати подальше наукове дослідження на шляхи вдосконалення професійної компетентностей медіа фахівців.

Список використаних джерел

1. Журналістська етика : посіб. для підготовки державного іспиту / за ред.: В. П. Мостовий, В. В. Різун Київ : ТзОВ «ЗН УА», 2014. 222 с.
2. Локарева Г. В. Проблема формування у майбутніх журналістів культури професійного спілкування як ознаки комунікативної компетентності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2013. № 30 (83). С. 221–228.
3. Риженко М. А., Емець О. А. Міжкультурна та кроскультурна мовленнєва комунікація в межах англомовного дискурсу. *Studia Linguistica*, 2011. № 5. С. 505–510.
4. Clark R. P. The pyramid of journalism competence: what journalists need to know. URL: <https://www.poynter.org/reporting-editing/2014/the-pyramid-of-journalism-competence-what-journalists-need-to-know/>.
5. Drok N. Beacons of reliability: European journalism students and professionals on future qualifications for journalists. *Journalism Practice*. 2013. № 7 (2). P. 145–162.
6. Glaisyer T., Anderson C. W., Smith, J., Rothfeld M. Shaping 21st Century Journalism. Policy paper. USA, Washington, D.C.: New America Foundation, 2011. 38 p.
7. Kawamoto K. Enhancing citizen journalism with professional education. Media development. URL: <https://centreforcommunicationrights.org/cdn.agilitycms.com/centre-for-communication-rights/Images/Articles/pdf/Kawamoto.pdf>.

8. Newton E. Searchlights and sunglasses. State of news media. Report. URL: <http://www.searchlightsandsunglasses.org/>.
9. Poynter Institute for Media Studies. Core skills for the future of Journalism. URL: https://courses.poynter.org/courses/coursev1:newsu+newsu_core_skills_survey14+2014_1/about.
10. Spring National High School Journalism Convention. *Sheraton Seattle and Washington State Convention Center*. 2017. April 6–9. URL: <http://studentpress.org/nsipa/wp-content/uploads/sites/2/2017/01/Seattle-RegBook.pdf>.
4. Clark, R. P. (2014). *The pyramid of journalism competence: what journalists need to know?* Retrieved from <https://www.poynter.org/reporting-editing/2014/the-pyramid-of-journalism-competence-what-journalists-need-to-know/>.
5. Drok, N. (2013). Beacons of reliability: European journalism students and professionals on future qualifications for journalists. *Journalism Practice*, 7 (2), 145-162.
6. Glaisyer, T., Anderson, C. W., Smith, J., & Rothfeld M. *Shaping 21st Century Journalism. Policy paper*. USA, Washington, D.C.: New America Foundation.
7. Kawamoto, K. (2013). *Enhancing citizen journalism with professional education. Media development*. Retrieved from <https://centreforcommunicationrights.org/cdn.agilitycms.com/centre-for-communication-rights/Images/Articles/pdf/Kawamoto.pdf>.

References

1. Mostovyi, V. P., & Rizun, V. V. (Eds.). (2014). *Zhurnalistska etyka: posibnyk dlia pidhotovky derzhavnogo ispytu [Journalism ethics: state Exam Preparation Guide]*. Kyiv: TzOV «ZN UA» [in Ukrainian].
2. Ryzhenko, M. A., & Yemets, O. A. (2011). Mizhkulturna ta kroskulturna movlennieva komunikatsiia v mezhakh anhlo-movnoho dyskursu [Intercultural and Cross-Cultural Speech Communication within English Discourse]. *Studia Linguistica*, 5, 505-510 [in Ukrainian].
3. Lokarieva, H. V. (2013). Problema formuvannia u maibutnix zhurnalistiv kultury profesiinoho spilkuvannia yak oznaky komunikativnoi kompetentnosti [The problem of forming in the future journalists a culture of professional communication as a sign of communicative competence]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh [Pedagogy of formation of creative personality in higher and secondary schools]*, 30 (83), 221-228 [in Ukrainian].
8. Newton, E. (2014). Searchlights and sunglasses. State of news media. Report. Retrieved from <http://www.searchlightsandsunglasses.org>.
9. Poynter Institute for Media Studies. *Core skills for the future of Journalism*. Retrieved from: https://courses.poynter.org/courses/coursev1:newsu+newsu_core_skills_survey14+2014_1/about.
10. Spring National High School Journalism Convention (2017). *Sheraton Seattle and Washington State Convention Center*. Retrieved from <http://studentpress.org/nsipa/wp-content/uploads/sites/2/2017/01/Seattle-RegBook.pdf>.

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 24.03.2020